

Fòrum sobre Inclusió social i ciutadania 2012:

Construint respostes

*Reflexió i debat entorn la fragmentació social i la
política pública*

Dimecres 13 de juny de 2012

PRINCIPALS TEMES TRACTATS I APORTACIONS

Índex

1.	Introducció fòrum	3
2.	Diàleg inaugural	5
3.	Treball en grups	18
3.1.	Grup 1: El sentit de lo públic. Reflexió sobre el que hauria de ser.....	18
3.3.1.	Introducció	18
3.1.2.	Principals temes tractats	18
3.3.1.	Aportacions	20
3.2.	Grup 2. Com reestructurar la dinamització social: noves formes d'organització	21
3.3.1.	Introducció	22
3.3.1.	Principals temes tractats	23
3.3.1.	Aportacions	27
3.3.	Grup 3: La intervenció professional.....	27
3.3.1.	Introducció	28
3.3.1.	Principals temes tractats	29
3.3.1.	Aportacions	32
	Posada en comú grups de treball.....	32
4.	Decàleg Fòrum sobre Inclusió social i ciutadania 2012: <i>Construint respostes. Reflexió i debat entorn la fragmentació social i la política pública</i>	36
5.	Consell assessor 2012.....	37
6.	Participants 2012	38

1. Introducció fòrum

Després d'analitzar l'any passat el context social i polític en relació a la tasca dels professionals del camp social, educatiu, de la salut i de la economia enguany posem èmfasi en el desmantellament d'allò públic i en la fragmentació d'allò social, i en com des de la tasca professional s'hi pot donar resposta.

L'objectiu del fòrum és crear un espai de trobada, discussió, reflexió i intercanvi entre professionals i entitats del camp social, educatiu, sanitari, econòmic... en relació a la situació actual i a les reinversions que fan falta per continuar treballant per un món millor.

Benvinguts i benvingudes al II Fòrum sobre la Inclusió social i Ciutadania. Moltes gràcies per ser avui aquí en nom de la Fundació SER.GI i en nom de tots i totes els que avui participem en aquest Fòrum.

Estem molt contents de poder obrir aquest segon Fòrum després del bon regust, i del ressò, que va tenir el primer. Fòrum que celebràvem fa una mica més d'un any, el 2 i 3 de juny, en aquest mateix Centre Cívic.

La majoria sabem que provenim d'un històric de 20 anys d'Escola d'Estiu sobre la Interculturalitat i la Inclusió social. Però la Fundació SER.GI i el seu Consell Assessor van fer l'aposta per canviar la dinàmica d'Escola per una dinàmica de Fòrum. Davant dels nous reptes que se'ns plantegen no hi ha qui "ensenya" i qui "aprèn", sinó que tots ens situem en un mateix pla, des de la nostra experiència, per aportar, debatre, confrontar i avançar junts.

Això és el que volem fer de nou avui, i per això el Fòrum és vostre, és de tots i totes, i serà el que tots plegats vulguem.

Fa un any subtitulàvem el Fòrum *"Nous discursos i estratègies professionals en temps de crisi"*. Constatàvem que ens trobàvem en un "canvi d'escenari", en un clima de confusió, preocupació, i fins d'agressió, i necessitàvem clarificar-nos, compartir, ..., per orientar-nos i avançar plegats en aquest nou escenari. Va ser un Fòrum d'anàlisi. Però ja en les conclusions del propi Fòrum es manifestaven les ganes d'actuar, d'intervenir, de que es reflexiona tot fent. Per això el subtítol d'aquest segon Fòrum és **CONSTRUÏNT RESPOSTES**.

Conscients que ens volen alienats i fragmentats, volem proclamar que **SÍ QUE HI HA ALTERNATIVES**, que sí que les coses poden ser diferents. I fer-ho a partir de recuperar el sentit de "lo" públic, del comú, de decidir col·lectivament el que volem per a tots i tothom. I fer-ho també des de la mobilització social, tot cercant i exercint noves formes d'organització social i comunitària.

No voldria acabar aquesta presentació sense agrair a les persones del Consell Assessor del Fòrum les seves reflexions, aportacions i col·laboracions sense les quals el Fòrum no podria ser el que és.

Arcadi Oliveras aquest cap de setmana a Girona va dir que només necessitem dues condicions per sortir de la crisi: ***fer-ho junts i sense por***. Això és el que us animem a fer en aquest Fòrum al que ens hem convocat. Bona tasca!!

Albert Quintana i Oliver,

Sots-president de la Fundació SER.GI

2. Diàleg inaugural

Què ens hi juguem, amb la crisi? a càrrec d'**Esther Vives**, membre del Centre d'Estudis sobre Moviments Socials de la UPF, i **Xavier Bonal**, professor de Sociologia de la UAB i ex-adjunt al Síndic per a la Defensa dels Drets dels Infants.

Modera: Manel Mesquita, periodista i editor d'eldimoni.com

Manel Mesquita:

Com digué fa uns dies Jaume Barberà a un dels programes *Singular* de Televisió de Catalunya, "S'ha acabat ser neutrals". Va ser una frase que, pels que provenim del món del periodisme, és molt impactant. Pascual Serrano, acaba de publicar *Contra la neutralidad*. Tan un com l'altre em conviden a dinamitzar aquest debat de forma no neutral.

Una altra cita interessant és que els anys 80 a Girona s'editava un fanzine, referent a la ciutat per la gent jove, que deia "No hi ha crisi, el que hi ha és molt de morro".

El consell assessor del Fòrum ha treballat els temes pels quals hauria d'anar aquest diàleg entre en Xavier Bonal i l'Esther Vivas. Un dels debats que van sortir al consell eren el paper de l'estat, l'autogestió, el paper del Tercer Sector, i també la paralització de la població i com mobilitzar-nos davant la situació en la qual ens han evocat. Mirarem de trobar alternatives davant la crisi, i veurem si és una crisi moral, ètica o només econòmica. Si és l'estat el que ha de garantir allò públic o són els moviments de democràcia participativa els primers interessats en aquesta responsabilitat. Parlarem dels serveis que estem perdent, de l'educació, sanitat i altres serveis..

Ens acompanya l'Esther Vives, activista, investigadora en moviments socials i experta en polítiques alimentàries, que acaba d'arribar de Bilbao aquesta setmana passada i si mireu el seu blog veureu l'activitat que darrerament manté. És sociòloga i periodista, forma part del Grup de Recerca sobre Moviments Socials de la Universitat Pompeu Fabra. Algunes de les seves obres són *Del Campo al plato, los circuitos de distribución y producción de alimentos*, *En pie contra la deuda externa*, i *Planeta Indignado*, escrit aquest recentment amb Josep Maria Antentas. Felicitats Esther per aquest darrer llibre.

Per altra banda, en Xavier Bonal, que és professor del Departament de Sociologia de la Universitat Autònoma de Barcelona, és Special Professor of Education and International Development a la Universitat d'Amsterdam, director del grup de recerca sobre Globalització, Educació i Polítiques Socials de la UAB i membre de la xarxa d'experts en Ciències Socials i Educació de la Comissió Europea (NESSE). Especialista en sociologia de l'educació i política educativa. Ha estat consultor de diverses Administracions Públiques i d'organismes internacionals (Comissió Europea, UNESCO, UNICEF, Consell d'Europa) i professor convidat a diverses universitats europees i llatinoamericanes. Ha realitzat recerques en l'àmbit de la sociologia de l'educació i la política educativa a Espanya, Europa i Amèrica Llatina. Compta amb nombroses publicacions en revistes nacionals i internacionals i és autor de diversos

llibres. Entre 2006 i 2010 va ser adjunt al Síndic de Greuges per a la defensa dels drets dels infants.

Xavier Bonal:

Agraeixo la invitació a participar d'aquest diàleg per compartir un matí de reflexions, tan necessari en aquest moment. M'agradaria contribuir a una certa reflexió crítica perquè puguem obrir un diàleg i reflexió conjunta.

Un dels elements que em semblen essencials és el concepte de "contra hegemonia", d'Antonio Gramsci, filòsof italià, ubicat en l'humanisme marxista. Ens remet al fet que qualsevol forma alternativa de lluita també passa per la lluita ideològica, contra un marxisme més ortodox que esperava sempre la transformació de les forces productives per poder entendre el canvi. Gramsci té la lucidesa de identificar que la lluita també està a un nivell intel·lectual. La lluita del partit que ell identificava en aquells moments és la lluita dels intel·lectuals, la lluita del poble i la lluita de la producció ideològica alternativa. Però per fer aquesta producció ideològica alternativa hem d'entendre bé com funciona la ideologia dominant en termes del marxisme humanista.

En aquest sentit, des d'un punt de vista analític, en aquests moments tenim una situació privilegiada, perquè segurament poques vegades ha estat tan transparent la ideologia com ha sigut ara. Tenim davant una agenda oculta cada vegada més explícita segons la qual estem en una situació de crisi, però imposant cada vegada més una agenda de polítiques molt determinada. Això no és exclusiu de cap partit polític o de Catalunya o Espanya, sinó que està funcionant força a escala global. Si us poseu en les webs dels diferents organismes internacionals (Banc Mundial, Fons Monetari Internacional, Organització Internacional del Comerç), podeu veure com organitzacions molt lligades a Nord Amèrica poden imposar una agenda de polítiques, com per exemple, el control del dèficit públic.

Keynes ja no és una alternativa des d'un punt de vista econòmic, l'economia neoclàssica, Schumpeter, etc. és d'allà on es veu i és la ideologia que s'imposa, que es fabrica. La paradoxa és que ja sabem que això no funciona perquè es basa en el mateix concepte que el Consens de Washington dels anys 80. Es van anomenar programes d'ajust estructural. Les polítiques de Merkozy consisteixen en el control del dèficit públic, la retirada de l'estat de tots aquells espais que tradicionalment han sigut garantia dels drets dels ciutadans, la orientació de polítiques basades en l'exportació, internacionalització, etc. I els anys 80 aquestes polítiques es van aplicar a Àfrica i a països d'Amèrica Llatina amb uns efectes devastadors des del punt de vista social, i poc plausibles pel creixement econòmic, que quan es va començar a activar va enriquir determinades capes socials i va mantenir en la pobresa més absoluta a d'altres més pobres. Aquestes són les receptes que van tenir lloc i que molts estudis ens demostren que van tenir efectes negatius sobre la salut, l'educació, ... a l'Àfrica Subsahariana, per exemple, es va arribar a reduir l'expansió educativa.

Malgrat el fracàs d'aquestes polítiques i tenint en compte que estem parlant d'unes agències internacionals que per davant de tot diuen que tot el que fan es basa en "l'evidència empírica", i ho analitzen des d'un punt de vista quantitatiu, es presenta com a política única. I d'aquest decàleg del Consens de Washington el que l'estem vivint ara i avui a Europa,

segurament també podem pensar que el nivell de condicionalitat i imposició de polítiques que està tenint Espanya en aquests moments és superior el que tenien els països pobres per part del Banc Mundial, és a dir, la Unió Europea defineix una sèrie de pautes de fer polítiques que deixen poc marge.

El que més destacaria és la qüestió de la reducció del lloc públic, que funciona més enllà de les xifres que podem anar veient de reducció de recursos explícita. Ara, abans d'entrar, parlàvem sobre la diferència en el cost per usuari de l'escola bressol a partir del curs que ve; els ajuntaments estan rebent cada vegada menys recursos per part del Departament d'Ensenyament, però tota aquesta qüestió objectiva s'acompanya també de ideologia.

Alguns exemples: el discurs de què les retallades no afecten a la qualitat del servei, és gairebé un *leit motiv* (garantim els mínims de qualitat). Anem fins i tot a buscar aquella evidència empírica per demostrar que evidentment la disminució de recursos no afecta a la qualitat. Com per exemple l'informe PISA de la OCDE que diu que no hi ha relació estricta entre la despesa educativa i el rendiment escolar, i a partir d'aquí, es treu la conclusió de què es pot reduir la despesa. Una cosa és que no hi hagi relació perquè moltes altres variables interfereixen, i l'altra cosa és que sabem que a partir de segons quins llindars de reducció, la educació pública se'n ressent sensiblement. Perquè de vegades les reduccions de recursos no tenen efecte directe sinó indirecte. Si retallem recursos en una escola però mantenim la ràtio en un determinat nivell és una cosa, però traiem el professorat de suport, per exemple, un determinat volum d'alumnes sí que es ressent de la retallada.

Aquí tenim una de les qüestions més importants quan parlem d'hegemonia ideològica. Hem de ser capaços de demostrar que les retallades sí que afecten a la qualitat del servei, i fer-ho explícit i visible. Tenim deures els investigadors, la societat en general i els usuaris, d'aportar evidència, exemples,... la premsa està fent un bon paper amb això. De vegades explicar històries personals de ciutadans, com l'altre dia al País on sortia una mare que comentava que el seu fill tindria el curs que ve una retirada del reforç escolar i què implicaria això per a ells.

Segona qüestió des d'un punt de vista ideològic: hem funcionat amb la idea de què l'estat intervé per corregir, en el capitalisme contemporani, les errades del mercat. Com que el sistema de distribució del mercat de vegades pot ser eficient però de vegades pot ser molt ineficient, l'estat havia de compensar les seves errades. La nova ofensiva ideològica ens ve a dir que gràcies al mercat estem corregint les ineficiències d'allò públic. L'últim paper que defineix l'estratègia de política educativa global al Banc Mundial és explícita en això. En els països més pobres convé posar escoles privades de molt baix cost perquè els pobres hi puguin anar, pensant que seran millor que qualsevol escola pública, gairebé com a principi ideològic; i estem veient que s'està girant una relació que la teníem entesa d'una altra manera.

Tercer element, el discurs sobre societat de benestar, no estat del benestar, la idea sobre responsabilitat individual. No fa massa el conseller de salut parlava de la salut com un bé privat, no com un bé públic. Si algú gosa dir una cosa com aquesta i no dimitir l'endemà estem en una situació greu del que es permet dir i fer d'allò públic.

Hi ha la idea de què és l'individu el que ha de ser responsable de les seves opcions de vida. Per exemple amb el tabac, es discuteix si s'ha de pagar amb diner públic les malalties provocades

per una cosa que decideix cadascú. Això ara ho estem traslladant a tot. Tu ets responsable de tenir una vida sana i bona salut, tu ets responsable de prendre decisions adequades sobre la teva inversió educativa per no ser un exclòs educatiu. Per tant, un discurs que passa de la idea de protecció per part de l'estat a la idea de responsabilitat individual, i que és la família que se n'ha de fer càrrec. Això que de fet és una realitat en el nostre país durant molts anys i que ho segueix sent comparativament amb altres països com a societat de benestar que aguanta i suporta els 5 milions d'aturats i les situacions d'exclusió i dificultat, també ara ja és molt més dèbil. La anomenada societat de benestar té menys capacitat de sostenir i de donar suport.

Un quart element des del punt de vista ideològic és, lligat amb això, la reconceptualització d'allò que podem entendre com a drets socials. La idea de què els drets socials són "privilegis". L'exemple de salut ens serveix per això. Allò que hem guanyat col·lectivament com a drets a través de la lluita, els moviments socials, etc. avui és erosionat per la via de què cada vegada s'aparta més com a dret fonamental. Això té conseqüències greus, i per això és important que reconeguem aquesta dimensió ideològica d'allò públic. No només els fets, no només les polítiques en si, sinó que opera un discurs que com deia Gramsci s'instal·la en les consciències; de manera que una gran capacitat que està tenint aquesta ofensiva ideològica és aquesta capacitat de pensar que efectivament no hi ha alternatives, de definir una agenda gairebé com a única. I el que no la té gairebé deixa de ser patriota. Perquè sembla que salvar el país està lligat en anar contra l'Estat del Benestar.

Contra tot això hi ha una situació que jo diria de risc. Segurament encara no som prou perquè tenim una democràcia dèbil, jove, i perquè reaccions de tipus més individualista, egoista, poden reduir i minvar la capacitat de solidaritat i de lluita, i crec que aquesta és una situació que avui vivim. Comentàvem abans que una de les dades que m'ha sobtat més recentment és que amb les darreres vagues, el nivell de seguiment que veiem a les universitats és altíssim, pràcticament no hi ha activitat, però quan els treballadors ho han declarat perquè se'ls descompti del sou, oficialment només un 5% del personal ha fet vaga. Això demostra el registre per una actitud més individual.

En allò públic, els espais d'allò públic que no estiguin tan dignificats, la gent pot tendir a apropiarse'ls. Canviar la idea de vocació d'allò públic per apropiació d'allò públic. En educació això és una de les coses preocupants i visibles, perquè evidentment les retallades no afecten a totes les escoles igual. Algunes ho pateixen més que d'altres. I no totes les escoles públiques ho pateixen igual. El risc que correm és que algunes escoles públiques a través dels seus professionals, famílies, etc. mantinguin una situació de clausura social. El que veiem és que algunes escoles reaccionen a manera de clausura social. Mentre jo pugui mantenir aquestes condicions i gestionar les retallades perquè no m'afectin tant, puc intentar protegir-me. El pitjor que pot passar és que la ideologia vagi tenint aquest efecte de "gota malaia" pel que fa a aquestes actituds i l'agenda que tenim per davant és combatre això, combatre aquesta ideologia i trobar les eines de solidaritat política.

Manel Mesquita:

Gràcies Xavier per la claredat de la teva exposició i felicitar-te perquè no has utilitzat la frase de moda de darrerament: "hem viscut per sobre de les nostres possibilitats", "hem estirat més el braç que la màniga", "con la que está cayendo...", etc.

Li passo la paraula a l'Esther per veure si ella cita la paraula del "rescat", que darrerament està tan a la Palestra. El llibre de *Planeta Indignado* toca alguna idea que té a veure amb el deute privat, el deute de les famílies, que té a veure amb el que explicava ara el Xavier.

Vosaltres comenteu que el deute privat és del 70 %, en dades del 2009, i el deute públic únicament del 13 % i el de les famílies el 17%. Aquest mapa, últimament tots hem après molt d'economia i ens ha servit per fixar una foto, en moltes ocasions serveix d'excusa per tal de continuar retallant, en d'altres casos serveix per veure d'on venen els mals.

Esther Vivas:

Molt bon dia, encantada d'estar aquí amb vosaltres amb la Fundació SER.GI i la gent que treballem a comarques gironines. Jo em centraré més en les resistències, les alternatives, tot allò que s'està treballant darrerament des de diferents moviments socials, ja que sí que és cert que hi ha un discurs hegemònic dominant, i que les polítiques no són neutrals, però cada cop més la gent ha dit prou en aquestes polítiques de sortida de la crisi, regressives, de fer-nos pagar la crisi a la major part de la població, i des d'aquests moviments socials de base s'està creant un discurs contra hegemònic. S'està creant opinió pública en sentit progressista.

El que hem vist és que sovint ens diuen que la crisi és una oportunitat perquè la gent prengui consciència de la situació actual, es parla de qui perd i qui guanya amb la crisi, però també és una oportunitat per aquells que estan al capdavant de les élites econòmiques, financeres i polítiques actuals. De fet no es vol sortir de la crisi com s'hi ha entrat. La crisi s'està utilitzant com una oportunitat per part d'aquell 1% que molt bé ha senyalat el moviment Ocupa Wall Street, que vol fer recaure les conseqüències de la crisi damunt les espatlles del 99 % i que per tal de salvar-se'n hipoteca el 99 % de la societat. L'1 % vol sortir de la crisi amb molt millors condicions, sortint amb una ofensiva per tal d'acabar amb drets laborals, socials, democràtics que havia costat dècades aconseguir-los. Havent erosionat una sèrie de drets laborals, havent precaritzat el mercat de treball, flexibilitzat, retallat drets socials, privatitzat la sanitat, l'educació... els grans pastissos que permetran als mercats, a les finances i al sector privat fer un gran negoci en millors condicions. I també retallant drets democràtics essencials com assenyalaré més endavant.

Per tan la crisi també és oportunitat per als que manen. Aquesta xifra del deute i dèficit públic que s'utilitza com a argument per dir que cal privatitzar la salut, l'educació, i portar a terme aquestes polítiques regressives. Però el que veiem amb aquestes mesures és que el deute públic, tot i ser dels més petits dels països europeus, està augmentant sobretot degut a què s'està rescatant la banca. Aquests 100.000 milions de euros que donaran a l'estat espanyol, passarà a ser deute públic, perquè els haurà de tornar l'estat. Amb l'excusa de què el deute públic augmenta haurem de pagar les conseqüències tots i totes, en aquest context de crisi, mentre que els beneficis continuaran sent privats. Quan parlen de rescatar, per exemple a Grècia, el que rescaten és la banca alemanya, la banca francesa, la nova banca grega però no el poble grec. Rescaten a Bànkia però no a la població. Rescaten a aquells mateixos que ens han portat a aquesta situació de crisi, crisi ja no només econòmica sinó crisi social dramàtica. I les xifres de la pobresa, atur, desigualtats no fan res més que augmentar, i es justifica tot amb aquesta famosa frase de què "hem viscut per sobre de les nostres possibilitats", quan això és una gran mentida.

En tot cas, els que sí que van viure per sobre les seves possibilitats van ser tots aquells que en l'època del boom immobiliari van especular amb la vivenda i el territori, van fer un negoci molt important a costa de la major part de la població, hipotecant famílies que sabien del cert que no tenien recursos per retornar aquest deute. Concedien crèdits per sobre del 110 % del valor del pis, a banda de la vivenda et compres la televisió de plasma, el cotxe, etc. i per tan, són aquests els que han viscut per sobre de les seves possibilitats i ara els hem de rescatar entre tots i totes, fent-nos pagar entre tots els ciutadans els seus plats trencats, malgrat que el discurs oficial sigui el contrari, sigui aquesta perversió del llenguatge i ens vulgui fer còmplices quan no culpables d'aquesta crisi quan en realitat en som víctimes.

Evidentment hi ha una corresponsabilitat en la societat de consum, però la major part del pastís en aquesta crisi se la mengen aquells que ara ens fan pagar les conseqüències a la major part de la societat. Tot això ho dic perquè ha sigut precisament aquest "sortir de la crisi", en sentit regressiu, en sentit de socialitzar les conseqüències el que ha donat l'arguments perquè finalment la gent digués prou i sortís al carrer de manera massiva i prou important. Quan el moviment 15 M apareix l'any passat, és 2 anys i mig després de l'inici de la crisi, quan ens havien dit que era una crisi conjuntural i que hi hauria llum al final del túnel. Tot això ha demostrat ser una gran fal·làcia, i en realitat hem vist com les conseqüències econòmiques de la crisi s'han convertit en conseqüències socials dramàtiques, i això no ha fet res més que multiplicar-se dia a dia, cosa que ha fet que la gent estigui cada cop més indignada, i que decideixi desobeir a les polítiques actuals.

I no només aquesta va ser una de les causes que va permetre aquesta emergència d'aquests moviments de la indignació col·lectiva sinó també el moment internacional de protesta, com comentava en Xavier. Les polítiques regressives que s'estan aplicant aquí, no són úniques de Catalunya o de l'estat espanyol sinó que són també a nivell de tota la UE i els EEUU. El centre de la política econòmica va començar sobretot als EEUU i avui s'ha desplaçat a Europa amb la crisi del deute sobirà.

Per tant veiem la mateixa dinàmica de polítiques regressives en el context de la UE i sobretot en els seus països perifèrics. I això ha generat també una onada global de mobilització i resposta social cap a totes aquestes polítiques, i no només a Europa sinó també ho veiem amb l'aixecament de la Primavera Àrab, a finals del 2010 inici del 2011; allà la gent sortia al carrer demanant més democràcia no només política sinó també social, econòmica, justícia social i econòmica. Precisament van ser aquestes mobilitzacions les que ens van fer retornar aquí la confiança en què l'acció col·lectiva és útil i permet canviar les coses. Veure com a Tunísia feien fora a Ben Ali, a Egipte a Mubarak, va fer que hi hagués un retorn en la confiança en lo col·lectiu. Perquè de fet el discurs dels darrers anys ha sigut que no hi ha alternatives, que aquestes són les millors polítiques possibles, etc. I tot això en el context de crisi, i de mobilització global, cau, la gent diu prou i veiem aquesta onada de mobilització global que també arriba als EEUU amb el moviment Ocupa Wall Street, que també qüestiona les polítiques de sortir de la crisi. Aquest context global empeny el moviment de protesta del 15-M, que és un moviment de moviments, ampli, plural, divers, amb gent de diferents organitzacions, amb diferents experiències, etc. que arriba en un moment de manera inesperada. Si el dia abans ens arriben a dir que milers de persones sortirien a les places i

farien un acte de desobediència massiu, no ens ho haguéssim cregut. I en canvi va sorgir, com a moviment de canvi, de sotrac de l'escenari polític i mediàtic.

Després d'un any, el discurs dels mitjans de comunicació és que ja s'ha mort i que no ha aconseguit absolutament res, per tant, millor que ens quedem a casa mirant la televisió. L'apatia i la resignació és la principal arma d'aquells que manen per tal de continuar amb el seu poder consolidat. I en canvi, el moviment sí que està viu i ha aconseguit coses importants i continua viu, com es va veure el 12 M d'aquest any.

Es vol trencar amb la apatia, la resignació amb l'escepticisme imperant, ja que moltes persones abans del 15 M veien que la gent estava esgotada abans de començar a lluitar i mobilitzar-se i el moviment retorna aquesta confiança en el nosaltres, en el saber que som moltes, que surts a la plaça i veus gent que no havies vist mai abans. De fet a la plaça es troba gent de diferents generacions, trajectòries, i crec que tothom ha après els uns dels altres.

Aquí sou gent que veniu de llargues trajectòries en organitzacions i moviments socials i justament tot aquest bagatge i background ha contribuït molt en el context del 15 M. I també hi havia moltes persones que començaven a militar per primera vegada, i que justament aquest background acumulat de gent que portava anys treballant ha permès unes sinèrgies des del meu punt de vista interessants. I què ha aconseguit a banda de trencar amb la apatia i la resignació? Doncs ha demostrat que el sistema té un discurs hegemònic, el moviment ha aconseguit crear un discurs contra hegemònic i crear opinió pública en sentit progressista. I respecte aquella famosa frase de què "hem viscut per sobre de les nostres possibilitats", el moviment ha posat l'accent sobre el contrari, "ens han explotat per damunt de les nostres possibilitats", "això no és una crisi, sinó una estafa", se'n diu capitalisme. S'ha socialitzat aquest anàlisi de la crisi, i també s'ha donat a conèixer qui hi guanya i qui hi perd; s'ha posat en el centre de mira com a responsables d'aquesta situació a les élites econòmiques i financeres i també a la classe política actual.

Això ha sigut un pas endavant en relació a moviments socials anteriors perquè se senyalen els vincles estrets entre ambdues élites i també com la política avui en dia en general no és neutral i està supeditada a uns interessos privats econòmics particulars; i si mirem per exemple el currículum dels ministres, del govern de l'actual senyor Rajoy, veiem que els vincles estrets entre empresa privada i poder públic són evidents.

Per tant el moviment col·loca aquest argument al centre de la diana, socialitza, posa en qüestió l'actual model democràtic. No es una democràcia jove sinó que està en mans dels mercats, que tenen noms i cognoms, i ho hem vist a través dels diferents cops d'estat financers que s'han donat a països com Grècia o Itàlia. I aquest ha sigut un pas endavant que ha generat el moviment del 15 M i que pot semblar poc però és molt, perquè és començar a prendre consciència de com funciona el sistema actual, de què som el 99 % en termes simbòlics, però que si som la majoria de la societat, podem començar a canviar les coses.

I el moviment també ha posat en evidència que no tot allò que és legal és legítim, i que normalment allò que es il·legal potser acaba sent legítim. Per exemple, s'ha posat de manifest que ocupar vivendes és il·legal, però és legítim en un país on hi ha 3 milions de pisos buits i es desnonen 175 famílies al dia. I viceversa, les pràctiques de la banca, hipotecar les famílies per

vida és legal però del tot il·legítim. I això ha creat aquesta opinió pública en sentit contra hegemònic i progressista.

Per anar acabant i que hi hagi debat, més enllà d'aquests elements importants que ha aconseguit el moviment en l'àmbit de lo simbòlic, sí que m'agradaria acabar senyalant alguns reptes que tenim per davant el conjunt de la dissidència política i social, aquells que protestem en els carrers: fer prendre consciència no només a aquella gent que ara comença a militar sinó a aquella que també porta un temps, que bàsicament els canvis socials i polítics costaran temps d'aconseguir. És una crisi de llarga intensitat i per tant, les resistència també haurà de ser de llarga durada, i per tant, no perquè durant dos mesos s'ocupin places com el maig i juny de 2012, es desafiï el poder polític i econòmic, canviarà el sistema. Per canviar-lo cal canviar la correlació de forces entre els de dalt i els de baix. Que el 99 % metafòric passi a ser un nombre real de persones organitzades i mobilitzades al carrer, perquè està clar que aquell 1% d'aquells que ostenten el poder econòmic i polític no renunciaran als seus privilegis perquè sí, sinó que serà una mobilització social des de baix, massiva i radical en el sentit d'anar a les raons de la crisi actual. I per tant aquí cito a Daniel Bensaïd, que parla de una lenta impaciència; volem canviar les coses d'un dia per l'altre i respostes immediates, però de fet això ve d'aquests nous valors que ens imposa el sistema capitalista actual. Volem resultats immediats però canviar les coses requereix d'aquesta lenta impaciència, requereix temps, i és important transmetre aquesta pedagogia a la gent que es mou al carrer. El 15 M és tan sols el pròleg d'un nou cicle de lluites, de protestes socials, de la resistència

Un altre repte serà fer front a l'estigmatització, la criminalització i la creixent repressió social que rebem els moviments socials, i que tota la gent que protesta i surt al carrer se'l considera de "perro flauta", violent antisistema, estigmatitzant el moviment, la qual cosa queda demostrada que no es així quan es veu la gran diversitat de la gent.

Sí que és cert que la política de les retallades és la política de la repressió i de la por. I d'aquí no ens ha de sobtar que es vulgui reformar el codi penal per tal que l'acció directa no violenta de desobediència civil sigui condemnada en més de dos anys de presó, o que el Senyor Felip Puig obri web per perseguir a manifestants, o que es detingui a joves que van participar a la vaga general tan sols per haver sigut piquets i manifestants, de manera preventiva, quan no hi havia cap càrrec sòlid contra els mateixos. El problema és que quan comencem a normalitzar aquestes pràctiques que signifiquen una vulneració molt important de drets democràtics bàsics, és preocupant. D'aquí poc ja no ens mobilitzarem al carrer perquè ens tanquen l'escola o retallen sanitat sinó perquè respectin drets fonamentals com el de manifestació, presumpció d'innocència, etc. Aquests són drets que tenim i dels que cal prendre consciència perquè quan les polítiques de retallades no es poden imposar per les bones es fa per les males a través de la por i la repressió.

No sabem on serem d'aquí a un any quin serà l'estat de la crisi, de la repressió de la mobilització social, però si una cosa està clara és que no hi haurà calma social perquè les raons de la indignació no fan res més que multiplicar-se i la gent, parcialment, ha perdut la por per començar-se a moure.

Manel Mesquita:

Gràcies, m'he quedat amb la idea de la "por". A mi m'agradaria saber quines són les eines que el sistema utilitza per tal de detectar la por, perquè així seria més fàcil poder actuar.

En relació als grups de treball m'ha semblat interessant rescatar un llibre que va editar la Fundació SER.GI l'any 1994, *Miscel·lània de l'escola d'educadors especialitzats de Girona*, per citar també el nom d'en Toni Julià en aquest espai, i per tal de donar entrada amb tot allò que té a veure amb el Tercer Sector i els seus professionals.

El juny del 1994 s'iniciava la primera edició de la diplomatura d'Educació Social a la UdG, i Jaques Palau deia "ens hem de preguntar si el poder públic minvat per les dificultats econòmiques actuals sabrà demanar educadors especialitzats més competents però possiblement més cars, enlloc de associacions més dòcils i menys exigents tècnicament. Amb tot això importa insistir sobre un fenomen que és el resultat de la crisi i que podria ser reforçat per aquesta. A Europa es viu actualment un moment notablement difícil en el pla econòmic. És fàcil recorre en nom de les economies de pressupostos a persones no qualificades que busquen un lloc de treball, i que per això acceptaran per un sou molt baix, ocupar el lloc de professionals qualificats. És un dels efectes negatius del voluntariat caritatiu durant anys, que ara es torna social i participa així en la lluita contra l'atur i la desocupació dels joves adults". Han passat 18 anys; en aquell moment es reivindicava que era una crisi, però pregunto si la crisi és permanent, i us pregunto quines diferències hi ha entre aquelles afirmacions que feia Jac Palau i la situació actual i quin és el paper d'aquest professional que esmenta aquest text en aquest context actual.

Xavier Bonal:

Per enllaçar amb el que comenta en Manel, és curiós, 18 anys després ple d'actualitat, de una xifra com aquesta. Hi ha una qüestió que val la pena que tinguem molt present que és que malgrat tot, si una cosa s'aguanta en una mena d'estat del benestar és gràcies als professionals, en aquest país. Quan vaig estar al Síndic vaig veure de molt a prop com malgrat situacions de precarietat, incertesa, inestabilitat, si alguna cosa caracteritza el sector de la salut, l'educació, la protecció a la infància és un gran nivell dels professionals. I un gran sentit de professionalitat de la seva feina.

El problema és que el nivell de ofensiva sobre aquest terreny està sent cada vegada més dur i és com si s'estigués trobant el límit... fins a on? I el pitjor que pot passar a qualsevol servei públic és carregar-se al seu capital humà. Suposaria un deteriorament molt significatiu; i una de les vies més preocupants és allò que anomenem la externalització dels serveis, la idea que com que proveir serveis que continuen sent de titularitat pública però de gestió privada acostuma a ser més barat, hi ha una tendència a fer-ne un ús abusiu. En realitat el procés d'externalització no és en base a criteris de eficiència econòmica sinó de subhastes a la baixa.

Amb això cal ser molt curosos perquè especialment amb una societat com la catalana la història i la riquesa de la societat civil ha generat un Tercer Sector extraordinàriament divers. Amb molt interès públic i una gran vocació i capacitat de servei públic, però també apareixen nous actors de forma contundent, per exemple en l'àmbit dels serveis socials i protecció a la

infància, que són les “noves multinacionals” de la pobresa. Empreses que tenen serveis de treballadors familiars, educadors socials, personal de neteja, que diversifiquen absolutament, empreses de serveis macro amb una gran capacitat financera i organitzativa, de avançar situacions de finançament que petits proveïdors no hi poden optar, i moltes vegades ens trobem que ens els plecs de condicions tècniques que les administracions posen a concurs, els deixen com a únics protagonistes que poden accedir a aquests serveis. Poden abaratir costos però baixant la qualificació professional.

El risc és elevat i tenim un camp de lluita molt significatiu. Retornant a la relació estreta entre davallada de recursos i qualitat de serveis, normalment quan parlem de serveis de l'estat de benestar són serveis intensius amb mà d'obra, per tant el 75 - 80 % del pressupost són despeses de personal, de manera que s'intenten retallar salaris perquè és la via més ràpida per “estalviar”. Una retallada com la del Zapatero de sous de funcionaris, la que ens apliquen aquest mes del 5 %, té uns afectes de salvar diner públic infinitament superiors a qualsevol retallada d'altres tipus. La despesa corrent és molt elevada en aquests sectors, per tant, els incentius per reduir en aquest sentit són molt contundents.

Esther Vivas:

En relació a la reflexió sobre l'aspecte de la por, podríem dir que les mesures repressives són també un indicatiu de la debilitat del propi sistema i dels que governen, i de la por dels que governen. Han d'utilitzar instruments coercitius i repressius, signe de debilitat del propi sistema.

Respecta el Tercer Sector, sovint, cada cop més en el context de crisi, s'acaba utilitzant perquè assumeixi les tasques que hauria d'assumir el propi estat. De tal manera que amb aquestes externalitzacions se'ns vol fer corresponsables de la situació de crisi actual; un dels exemples més paradigmàtics, més enllà de diverses entitats socials que estan totalment desbordades, menjadors per persones sense sostre, etc. va ser la Marató de la pobresa, que potser hauria d'haver sigut més una marató de la justícia. Perquè justament els que ens han portat a la crisi, les grans multinacionals, eren els que finançaven la Marató. Convertir la pobresa en un espectacle i pensar que ho solucionarem fent aquest tipus de donacions, és una tasca que des del Tercer Sector s'ha de denunciar, s'ha de parlar clar; no acabarem amb aquesta pobresa traient diners de la nostra butxaca. Potser canviarem més les coses mobilitzant-nos al carrer.

La diferència entre rics i pobres no fa res més que augmentar. La diferència entre els que cobren més a les grans empreses i els que tenen llocs de treball més baixos és cada vegada més gran. És molt important fer pedagogia i explicar i senyalar les causes reals de la pobresa, que tenen noms i cognoms, i això també recau en el Tercer Sector, que ha de tenir respostes a un nivell més polític.

Per altra banda, cada vegada hi ha una major precarietat, tan del Tercer Sector com del que és la administració pública, els serveis socials, la sanitat, l'educació, però en canvi s'inverteix en infraestructures. Hi ha una perversió en el llenguatge que intenta anar creant una determinada opinió pública i et trobes gent que finalment comenten “és clar, és que nosaltres també tenim una part de responsabilitat en la crisi...”.

Més enllà d'això, se'ns intenta vendre la moto de què lo públic és ineficient i lo privat és eficient, quan això és una gran mentida, perquè està demostrat que a mesura que s'han anat privatitzant serveis públics, tan aquí com a Anglaterra, per exemple, amb les companyies ferroviàries, empitjora la qualitat. Ens intenten fer creure cada dia que sortirem de la crisi amb la liberalització financera, precarietat laboral, privatització dels serveis públics; que ens trauran de la crisi, quan això són les mateixes pràctiques que ens hi han conduït.

Sovint, el discurs intenta evidentment treure la responsabilitat d'un mateix i la gent del Tercer Sector han de fer pedagogia i plantejar com poden canviar les coses.

Manel Mesquita:

Aquest cap de setmana hi va haver les jornades d'Acció Social, i la crònica es titula "550 treballadors socials, educadors socials i psicòlegs coincideixen que cal reforçar el treball en xarxa amb els moviments socials i el Tercer Sector", volia introduir què entenem per treball en xarxa.

Xavier Bonal:

Dues consideracions sobre la presentació de l'Esther que m'ha semblat molt interessants: una cosa que personalment m'indigna i em posa molt nerviós és la ofensiva dels intel·lectuals orgànics contra el moviment del 15 M. Els intents de demonització que deies abans... "la generación favorita" del Jose Martí, aquella generació que gairebé es va apropiat del concepte de lluita real o social, que va viure el maig del 68, que és la que havia corregut davant de la policia, que ara és establishment en gran mesura i que tenen els seus nous dofins que en un nivell d'ignorància absolutament aplacant escriuen i intenten fer aquesta lliçó de què els 15 M és un moviment de "hijos de papá". A mi m'indigna però celebro que el grau de penetració que ha tingut aquest discurs no és tan potent com em pensava. Si a Catalunya intenteu identificar un mapa de intel·lectuals orgànics, no diré noms però es podrien compartir ràpidament. Columnistes especialment de determinats diaris, que han estat prolífics en aquest terreny. Però celebro molt, i el primer aniversari del 15 M va ser una mostra de què allò no havia mort, que els mateixos fets han aconseguit deslegitimar molts d'aquests discursos desqualificadors.

Un exemple és la plataforma d'afectats per la hipoteca. Es fa molt interessant aquesta capacitat de producció de utopia però de plausibilitat d'aquesta alhora, que bàsicament era una crítica senzilla i que es destaca també l'enorme grau d'ignorància del funcionament del dia del dia del 15 M. Potser aquí caldria, per reforçar una opinió pública amb una batalla més guanyada que perduda (que va estar en risc amb els fets del Parlament perquè va servir d'excusa per identificar el moviment amb violència), veure com aconseguir atraure més a la opinió pública quan no estem ocupant les places. És una reflexió i una pregunta.

Una altra qüestió sobre la batalla que ha perdut l'esquerra és la batalla del llenguatge. Hem assistit a l'apropiació dels termes tradicionalment d'esquerres per part dels conservadors. Ara sentim parlar representants del Partit Popular i parlen d'equitat, de cohesió social, de progressisme fins i tot en les seves polítiques, hi ha hagut una apropiació del llenguatge en termes que habitualment utilitzaven altres i l'esquerra no parla en canvi de seguretat, ni de llibertat... Perquè han de ser conceptes de la dreta, aquests? Tenim una assignatura pendent

que és la batalla del llenguatge. Jo havia estat en una organització internacional amb una campanya de defensa del dret a l'educació, i em sorprenia fins a quin punt tenien problemes per utilitzar el llenguatge. No volien utilitzar el terme "evidència empírica" perquè la feia servir el Banc Mundial, per exemple.

Esther Vivas:

Sobre el tema de la opinió pública, sobretot si veiem les últimes enquestes de El País, que no és precisament un diari antisistema, deien que un 68 % de la opinió pública estava d'acord, simpatitzava o veia bé les demandes del mateix moviment, i aquesta simpatia, els mesos de maig i juny, arribaven al 80 %. Per tant, més enllà de la gent que s'ha mobilitzat veiem que el moviment ha aconseguit connectar amb molts sectors socials que s'hi han identificat.

En relació a les alternatives, sovint es parla des del discurs oficial de què no hi ha alternatives i és una gran mentida. Hi ha moltes alternatives des de fa temps. És interessant veure els vincles que s'han anat creant entre la gent que portava anys treballant i la gent que ha sortit a les places.

Respecte el tema del llenguatge, el problema no és només que ens hagin segrestat el llenguatge, el problema de l'esquerra també és que ha perdut la pràctica d'esquerres també en el dia a dia. I aquest és el gran fracàs i debilitat del conjunt de la societat. Que tots els parlamentaris s'han mogut en la dreta i en el social liberalisme. Hem anat veient diferents exemples. Hi ha una crítica molt gran a la pràctica partidària actual. Per això el moviment és apartidari, no és que sigui apolític, sinó que reivindica la política entesa des de la base, la política com la lluita quotidiana per als nostres drets. Durant molt de temps hem vist com l'escenari polític institucional ha estat influenciat per els discursos i pràctiques de dretes i s'han acabat adaptant. Fins i tot podríem dir que durant molt de temps tan a nivell català, com a nivell estatal, els discursos sobre la família, les llibertats sexuals i reproductives, la immigració..., han estat marcats per l'extrema dreta. I ara, amb l'emergència del 15 M podríem dir que ha sigut un discurs més d'esquerres, més radical, més conseqüent, que comença a incidir en l'escenari polític, i aquells que formen part de les institucions han hagut de "picar l'ullet", simpatitzar amb aquest nou discurs en època electoral, tot i que a la pràctica feien tot el contrari. Veiem que durant molt de temps han marcat el discurs més les dretes, fins i tot les direccions dels grans sindicats han acabat claudicant i firmant una negociació col·lectiva, una reforma laboral, una reforma de les pensions, que han significat retrocessos molt importants de drets laborals que s'havien aconseguit després de dècades de lluita.

I aquest és el gran repte i el que ha portat a les places a la gent. Però la indignació cal portar-la als llocs de treball, perquè entre setmana la gent abaixa el cap i la precarietat és total i absoluta. I per tant hi ha la necessitat d'un sindicalisme que tingui el seu eix molt més centrat en la necessitat d'una mobilització real.

Manel Mesquita:

Tot el que s'ha dit suggereix més d'un debat i més d'un diàleg... hauríem d'anar tancant perquè la intenció és treballar a través dels grups que hi haurà a continuació.

Com que m'heu demanat la opinió com a periodista, jo crec que hi ha un error previ en pensar que el món de la informació és un contrapoder o un poder que critica el poder. A vegades havíem parlat del quart poder com a contraposició a aquests tres poders que defineixen a l'estat, jo sempre he pensat que són l'únic poder, que la visió que ens donen els mitjans de comunicació configuren una realitat i en aquest país els periodistes han viscut una ètica que va pactar-se sortint de la transició i no s'ha avançat gaire a partir de aleshores.

Per això jo comentava que em va sobtar alegrament sentir Jaume Barberà fent una intervenció pública dient "s'ha acabat ser neutrals", gairebé podríem dir que és el primer periodista indignat, que en una televisió pública diu això. Veurem doncs si això podria donar com a resultat que tots plegats poguéssim avançar cap a una visió diferent que és aquesta que estem dibuixant avui.

Si no hi ha res més a afegir jo faria una contra programació i us recordaria que avui, a Girona a les 19 h., el Centre d'Estudis per la Pau Josep Manel Delàs, persona que va ser vital a la Fundació SER.GI, fa un acte que parla de "Retallem la despesa militar". No hem parlat d'això, però és un altre tema a tenir en compte.

3. Treball en grups

3.1. Grup 1: El sentit de lo públic. Reflexió sobre el que hauria de ser

Amb l'actual retallada econòmica a les polítiques socials i a les subvencions per a projectes socials i educatius, constatem que el paper de l'estat en la redistribució de la riquesa i, sobretot, com a garant d'un drets socials s'ha vist reduït. Això ens situa amb la necessitat de preguntar-nos si més que parlar d'un estat del benestar cal parlar de la societat del benestar, en què la possibilitat d'exercir els drets dependrà de la voluntat ètica de la ciutadania.

Hem d'acceptar aquest posicionament? Quins són els drets que estan en perill?

3.1.1. Introducció

S'inicia el debat introduint el concepte de l'*higienisme*, desenvolupat a Espanya al llarg del segle XIX i que va suposar un canvi en els costums dels ciutadans, millorant la salut d'aquests a través de polítiques públiques de sanejament de les poblacions. Es va dur aigua potable als habitatges, es van canalitzar les aigües residuals, es van allunyar cementiris del centre de les ciutats, es va propiciar la construcció d'habitatges espaiosos i airejats...

La figura del doctor català Pedro Felipe Monlau, a qui es deu l'explicació científica dels avantatges de derrocar les muralles de Barcelona a fi d'evitar epidèmies a la població.

Tot això va suposar la motivació pública de la ciutadania, a través del coneixement científic, per a aconseguir ciutats més sanes, disminuint la mortalitat de manera rellevant.

A més de les aportacions científiques, va ser molt important la bona gestió de les condicions d'habitabilitat a través dels poders públics, especialment dels Ajuntaments.

Aquest apunt ens hauria de guiar en la difícil tasca de mantenir els assoliments aconseguits al llarg de molts anys d'esforç i d'educació per a mantenir ciutats més sostenibles i ecològiques.

3.1.2. Principals temes tractats

Es proposen algunes preguntes àmplies com a punt de partida del debat i diàleg. Unes més dirigides a l'anàlisi i la reflexió com són:

“Quin sentit té allò públic i què hauria d'incloure? I el que no entra dins (d'allò públic) quina forma pren i com es gestiona?”

I altres dirigides a fer propostes en clau constructiva:

“I tot això com ho podem fer? Tant des del nostre àmbit d’actuació com a diferents nivells: local, autonòmic, estatal i/o global”.

Es parla de què és allò públic i es comença definint-ho com els drets i les llibertats públiques i/o socials. Fins aquí podríem estar tots més o menys d’acord però si ens preguntem: quins són els millors sistemes que fan efectiu això que denominem públic? És aquí on hem de buscar la resposta. En si defensem els sistemes universals com a drets i llibertats i si hi ha alternatives a la seva gestió i vehiculació.

Hauríem de garantir allò públic però hi ha un substrat històric a la base que presenta moltes contradiccions. Ens comparem amb països que no tenen res a veure amb la nostra realitat.

La defensa d’allò públic hauria de ser imprescindible perquè fa que es garanteixi la igualtat d’oportunitats en els serveis bàsics. En altres països en què els mateixos serveis estan privatitzats aquesta igualtat d’oportunitats no es dona.

A vegades, però, defensem allò públic en termes econòmics. Un tant per cent, una dada quantitativa per si mateixos no diuen res. Hem de pensar en l’impacte que vol dir això a nivell qualitatiu i les dinàmiques que es generen.

Sorgeixen altres preguntes com si és millor la gestió privada que la pública o si estem convertint allò públic en espai de negoci d’allò privat. Per exemple, la controvèrsia sobre com s’ha facilitat la bombolla immobiliària i la no garantia al dret de l’habitatge des d’allò públic.

Es denuncia la perversió del sistema: defensem allò públic però enviem els nostres fills a una escola concertada. L’espai públic és el comú i hauria de ser per a tothom. Tot el que vulgui dir concertació és distinció i per tant desigualtat de condicions perquè alguns no hi podran accedir. La composició social, les classes socials, reforcen i determinen les oportunitats de les persones i de les seves condicions de vida. A més, la fragmentació social és afavorida pels desplaçaments constants de la població d’un territori a un altre, les migracions, que fa que moltes persones no es considerin d’enlloc.

Es constata que s’està realitzant la privatització de la salut, l’educació, els serveis socials. Per tant, si es privatitza, quin serà el paper de l’estat? El dret a l’habitatge ha estat realment privatitzat. Es visualitza com un dret prioritari que l’estat hauria de garantir. També es parla d’incloure el dret al treball.

Hi ha diverses opinions sobre la dicotomia públic-privat. Des de l’opinió de que poden haver – hi qüestions mixtes que donin bons resultats i que jugar al joc dels dos extrems pot no beneficiar a ningú fins als que pensen que els models mixtes no han donat bons resultats i s’emfatitza la qualitat dels serveis públics. Es posa d’exemple el sistema de salut i de serveis socials francès, el qual estava molt ordenat i funcionava molt bé fins que els anys 90 van començar-hi a entrar interessos privats, i a convertir-se en un espai de guany en detriment de la qualitat d’aquests serveis.

Es constata l'avanç constant del discurs gesticionista com el treball per objectius provinent d'una ideologia liberal que substitueix el discurs sobre l'educació, la salut, etc. Estem en un procés que incorpora l'increment de la productivitat amb menys recursos, menys inversió, menys professionals, menys sous... buscant més resultats. Això explica en part el que ens està passant. Ens deixa veure de forma clara què és el capitalisme.

El sistema públic és molt recent al nostre país i estem tornant endarrere en aquest sentit. Hi ha un retorn cap a la beneficència. Un exemple molt clar ha estat la marató per a la pobresa quan la resposta a la situació social greu que estem vivint hauria de ser pública. Preguntem-nos qui ha dissenyat la marató. Segurament professionals del camp social. Per tant, cal fer una lluita dins el nostre àmbit per anar tots en el mateix sentit en la defensa d'allò públic. El règim institucional està en crisi i hem de presentar batalla en molts fronts alhora.

La reducció de l'estat pot ser molt greu, per exemple, provocant una falta de resposta davant d'una catàstrofe, o bé en relació a altres temes més quotidians en el sentit de que si un servei públic no funciona bé, no aconsegueix donar respostes a la realitat del dia a dia.

Es donen diferents opinions en relació al corporativisme dels professionals públics: per una banda es defensa l'alt nivell de professionalització dels treballadors públics i la seva gran implicació, tenint en compte que sovint no poden decidir res per ells mateixos i s'han d'adaptar a les directrius marcades des de l'administració; per altra banda, sorgeix el debat de què també hi ha professionals "apoltronats" a la seva cadira, tot i que no estan donant un bon servei; es considera que s'ha de poder parlar d'això, anomenar-ho pel seu nom i donar-hi resposta.

Es comenta que hem de tenir molta cura amb aquest discurs sobre el fet que "els funcionaris viuen molt bé", que és el dominant en aquests moments. Sí que hem de ser crítics i parlar o revisar la funció pública però també hem de reconèixer la bona feina de molts treballadors públics que des de la política moltes vegades no es té en compte.

Preocupa el pessimisme dels treballadors públics tant en relació a la seva manera de pensar com en quant a la manera de realitzar la seva feina. S'apel·la a que es continua essent servidor públic tot i que el context no sigui favorable.

3.1.3 Aportacions

- Una proposta en quant al corporativisme professional seria la de que s'haguessin de rendir comptes també en el sector públic. Tot i que el tema de l'eficàcia i l'eficiència que s'ha tingut més en compte en el sector privat està molt en qüestió, ja que no ens ha portat a gaires bons resultats. Es proposa pensar més en mecanismes com els incentius, l'avaluació, que no pas en mecanismes sancionadors. Hem d'introduir lògiques que millorin les coses.
- Es fa una crida a la responsabilitat individual en allò públic i al canvi de perspectiva de la delegació de la responsabilitat en l'administració a la corresponsabilització. El

professional públic ha d'estar prou obert a compartir aquesta responsabilitat incentivant la seva participació. La responsabilitat és de tothom i és una responsabilitat personal. I s'ha de promoure més la participació social.

- Hem de passar de l'assistencialisme a la cogestió: més participació de la gent, més pagament per mitjà dels impostos que cal que l'estat recapti. Aplicar la Tarificació social als serveis públics: Qui més té més paga. Un model interessant és el que s'ha desplegat en la Llei de Dependència.
- Cal fer més objecció fiscal: en els àmbits de la banca, la monarquia, la defensa.
- La importància de defensar la visió comunitària i de reforçar el treball comunitari.
- Els treballadors públics hem de defensar tot allò públic. Hem de continuar fent la nostra feina el millor que sabem, malgrat tot. I discutir el que hem de fer d'ara endavant. Cal arribar a les persones que no tenen aquesta concepció de treball en lo comú.
- Hem perdut la batalla del discurs sobre lo públic. Per tant el tema de realitzar avaluacions i de mesurar l'impacte d'allò públic és molt important.
- Es presenta aquesta segona setmana de juny la xarxa de la innovació pública, des de la qual s'han engegat grups de treball molt interessants. És un bon plantejament a tenir en compte.
- El sentit d'allò públic és el treball **amb** les persones i, per tant, de forma natural cap a la comunitat. Es proposa, com a eina de treball, la participació en taules comunitàries de personal de l'administració i d'usuaris en pla d'igualtat.
- El pessimisme no ens el podem permetre. Cal que fem sensibilització per no perdre drets: perquè hem de pagar per una recepta? Cal apropar-se a l'usuari per fer visibles els seus drets i pèrdua d'aquests.
- En quant a la segona pregunta de com ho podem fer es respon que ho hem de fer lluitant, sense matisos. Hem de batallar per allò bàsic "tornant a les barricades". Hi ha molts defectes en allò públic però el nostre posicionament ha de ser clar. Hem de ser més ambiciosos i no només defensar els drets. Hem aconseguit que allò públic tingui una qualitat indiscutible, per tant, hem de lluitar per no retrocedir als drets mínims. Hem de lluitar i ser ambiciosos per mantenir el nivell de qualitat que tenim.

3.2. Grup 2. Com reestructurar la dinamització social: noves formes d'organització

En una situació crítica com l'actual on està en perill l'estat de dret que tan ens havia costat aconseguir, sembla que hi ha una desmotivació general i fragmentació dels principals moviments socials que tampoc ajuda a fer front a la realitat social, política i professional en la que ens trobem.

Què és allò que realment ens remou el s. XXI? Què han de tenir en compte els moviments socials per canviar la situació i acabar amb la desorientació i la paràlisi social? Quins han de ser els circuits? Quin paper hi juguen les lògiques virtuals? I les velles i noves organitzacions, quines debilitats i fortaleces tenen? I els lideratges tous i forts? Com podem integrar la innovació, creativitat, treball en equip, participació comunitària i cívica? Cal partir d'un marc teòric, ideologia i estratègia comuns, tan a nivell social com professional, per aconseguir una consciència col·lectiva que ens permeti més coherència per a l'acció.

3.2.1 Introducció

El consell assessor d'aquesta jornada va posar de manifest la necessitat de posar sobre la taula una sèrie de preocupacions que provenen d'un ventall ampli de sectors de la nostra societat.

La política de la por, de l'individualisme, de la desinformació, de l'arrogància mediàtica, del control, de la inseguretat, etc., ens ha dut a una paradoxa social on la desafecció política contrasta amb la creixent reclamació ciutadana per la transparència, la participació i la defensa dels drets com a ciutadania.

Hi ha alternatives al model de pensament únic?, és possible un altre model de societat?, podem entendre l'economia des d'una altra perspectiva?, és possible concebre a les organitzacions d'una manera diferent?

Estem en un moment on l'hegemonia dels valors clàssics de la democràcia trontollen davant de l'economia i dels mercats. No sembla que hi hagi casualitats, sinó causalitats.

L'adveniment de noves formes de pensar en les organitzacions posa en perill la concepció clàssica dels partits polítics, les ONG's, les associacions veïnals, els sindicats?

La crisi econòmica ha provocat també una crisi de valors socials que semblen, tímidament, avocades a pensar i construir noves fórmules d'organització. Es podria dir que encara de manera incipient, però destacables, com ara el moviment 15-M, que estem davant de noves formes de relació social, amb les xarxes socials, etc., que conviuen amb formes clàssiques d'organització, més pròpies del segle XX. Però aquest debat no sembla tampoc casual, sinó que podria haver estat provocat dins d'una estratègia de desestabilització social fruit de l'absència d'una democràcia madura i consolidada. Com diu el doctor Vicenç Navarro: "una democràcia que encara està per arribar".

L'autocrítica sempre s'ha considerat un valor positiu, en canvi la resignació representa tot el contrari. Aparentment, durant aquests darrers anys, han aparegut moviments nous que contrasten idees i les intenten posar a la pràctica, amb un grau d'èxit desigual. Moviments

nous amb estratègies i maneres de fer antigues (moviments assemblearis, ús de les TIC, eslògans partidistes utilitzant la propaganda i els mitjans de comunicació en benefici propi, etc.).

El debat no avançarà gaire si només ens centrem en el què és bo i en el què és pitjor.

Aprofitem aquesta explosió d'oportunitats per organitzar-nos i pensar d'una altra manera, per trencar també els nostres propis prejudicis sobre les organitzacions que ens envolten; aprofitem aquest moment per obrir un horitzó carregat d'esperances i d'entusiasme per a corregir allò que no ens ha agradat de la nostra pròpia història i aconseguir un món millor com a eix fonamental dels moviments socials emergents, i també dels antics.

Treballem en els objectius comuns, fins i tot aprofitem els arguments dels nostàlgics!. En aquest panorama, és necessari construir aliances socials?

La reflexió, la paraula, les idees són font de poder en democràcia i per això volen fer callar a qui pensa i busca solucions diferents. S'està aprofitant la crisi per estendre la por i l'individualisme, al què ens tenen tan acostumats.

Afortunadament, però, les societats estan vives i per molt que el sistema es capfiqui, no les podran fer callar a no ser que s'esdevingui una dictadura.

És evident que les noves tecnologies estan canviant les fórmules en com ens relacionem entre nosaltres, perquè es combinen amb espais d'intervenció diferents. No està escrita la bondat de les noves tecnologies, però són una evidència. Poden substituir o bé condicionen les relacions personals?

Aquest és l'oferiment que us fem en aquest grup de treball: la llibertat d'opinar, amb respecte, sobre les noves formes d'organització social i sobre les més antigues i a poder ser, fer propostes alternatives en la construcció d'una societat més justa i humana pel que resta del segle XXI.

3.2.2. Principals temes tractats

Definició d'ideologia

Es parla de la importància de partir d'una ideologia comuna a l'hora de definir noves formes d'organització. On és el punt d'unió entre les diferents organitzacions que treballen amb diferents objectius de dinamització social?

Perquè sigui possible una bona organització, ben articulada, calen idees clares i compartides, en definitiva, un posicionament ideològic al qual caldria arribar a través del debat a fons, compartit entre els diferents moviments, organitzacions, etc. que comparteixin objectius comuns en relació al desenvolupament de la persona i dels àmbits de la seva vida. Cal doncs definir també un marc teòric.

Algunes de les paraules i termes clau que sorgeixen al llarg del debat i que caldria tenir en compte a l'hora de definir aquesta ideologia comuna són: "democràcia", "igualtat de drets", "visió a llarg termini", "consciència de classe", "consciència de treballador", etc.

Diversitat de moviments i organitzacions. Aliances.

Es debat a l'entorn de la situació, l'efectivitat, el paper de les organitzacions tradicionals com els sindicats i els partits polítics, de les organitzacions socials, dels nous moviments socials, i s'arriba a la conclusió que no cal parlar de "bons", "dolents", "vells", "nous"... ja que aquesta categorització fragmenta.

L'objectiu de fons de tots aquests moviments i organitzacions als que ens referim, uns més institucionalitzats que d'altres és el mateix. Parlem de moments diferents, més que de nous o vells moviments, i de buscar aliances entre moviments sindicals, moviments socials que han nascut darrerament, moviments que ja existien, organitzacions del tercer sector... Plantegem-nos doncs què tenen en comú? Cal deixar de confrontar i defensar cadascú el seu espai per sumar sinèrgies per aconseguir un objectiu compartit i un camí conjunt. La confrontació genera fragmentació i per tant, pèrdua de força.

Calen noves formes d'organització? Hi ha una derrota ideològica que posa en crisi les formes tradicionals. Els moviments actuals, com el moviment dels indignats, la plataforma dels afectats per la hipoteca, etc. recuperen un sentiment d'emoció, de poder de canvi, necessari per recomposar la ideologia i la identitat. Però perquè aquest sentiment i emoció compartida tingui realment fruits, cal que es mantingui en el temps. No pot ser puntual i prou.

El paper de les noves tecnologies es considera molt important en aquest nou moment, en aquest canvi d'època que estem vivint i poden generar noves sinèrgies, noves formes de comunicació necessàries per al moment actual, que fins ara no havien utilitzat els moviments i les organitzacions existents. És per això que es fa èmfasi en la frase "beure del passat per construir coses noves". No oblidem la feina feta fins ara.

A l'hora de replantejar les coses cal tenir en compte el context. Si s'ha retornat al nucli (drets bàsics com a individu / treballadora) des de les places caldria que des de les ONG s'hi torni també. No és tant el debat entre noves i velles organitzacions sinó com ens anem re col·locant en la forma i el contingut en funció de les necessitats actuals.

Definició moviment social i organització social

Des de l'àmbit del treball social s'entén per moviments socials tots aquells que actuen com a constructe social, que fomenten el desenvolupament ple de les persones en tots els àmbits de la seva vida i de la comunitat.

Durant el debat es reflexiona sobre la diferència entre les organitzacions socials i els moviments socials. Algunes persones consideren que els moviments no tenen un objectiu

concret a llarga durada sinó que són més puntuals, a diferència de les organitzacions, que tenen una ideologia marcada, un objectiu i es mantenen al llarg del temps.

Es considera que els moviments socials estan més lligats a l'emoció. Si no hi ha ideologia es perd la força i falta concreció. L'emoció de la qual neixen els moviments és necessària però no té sentit sense ideologia.

També es comenta que tot i ser puntuals, alguns moviments tenen també la seva funció ja que faciliten la creació de les organitzacions (d'un moviment en pot acabar sortint una o varies organitzacions), i tenen també el seu paper en la dinamització social.

Què cal als moviments socials i a les organitzacions socials?

Es recupera una frase d'Esther Vivas del diàleg inaugural: "Resistència de llarga durada i impaciència lenta", com a quelcom que han de tenir en compte els moviments socials.

Amèrica Llatina és un exemple de la paciència i perseverança en la lluita, que finalment ha donat fruits, ja que ha aconseguit tenir governants d'esquerres.

El paper de la política actual és important per la dinamització social. Hi ha una crisi en les polítiques d'esquerres? Cal un posicionament clar dels partits polítics d'esquerres. Està passant que alguns partits s'autoanomenen de "esquerres" i fan política de "dretes".

El repte dels moviments socials és transformar les dificultats en possibilitats. És necessari crear aliances. Cal repensar.

Es reflexiona entorn a les resistències al canvi que tenen algunes organitzacions. I s'insisteix en prendre allò que ja funciona de les organitzacions tradicionals, per fer més eficients les eines que ja existeixen (ex. sindicats). Aprofitar el llegat històric que hi ha al darrera per repensar noves formes.

Els projectes haurien de ser a llarg termini, tot i que els grans reptes poden generar grans frustracions. Els canvis que s'han de generar són profunds. És important la cultura de l'esforç. Si es pensa a curt termini estem fent un plantejament egoista. "Cal recuperar la dignitat en uns sistema indigne".

Parlem de sumar, de noves aliances, però com fer-ho? Cal continuar el debat i tornar-se a trobar per aplicar-lo a la pràctica. Cal una línia de futur. Cal ideologia marcada però és necessària la humilitat, generositat i humanitat.

Què entenem per violència i quin paper té en el canvi social?

Es planteja què entenem pel terme violència. Què és? Cal un cert tipus de violència per engegar un moviment social?

Sorgeix acord en relació al fet que la violència estructural o l'exercida per l'estat és una violència legal que està en primer ordre del dia: Felip Puig a les places del 15M, desnonaments de famílies del seu habitatge, persecució i internament de persones a qui s'aplica la llei d'estrangeria, etc.

Aquesta violència continua essent exercida com a control per estendre la por, i afecta als moviments d'oposició de *l'status quo*.

Arribem a l'acord que la violència està plenament vinculada a les relacions de poder i d'opressió. La utilització de la por és un mecanisme del sistema per debilitar les mobilitzacions, la qual cosa és utilitzada, sobretot, en èpoques de crisi.

En cert moment, es debat sobre si la violència és el camí també de les organitzacions socials i dels moviments socials; la línia seria la desobediència civil o la reacció a l'opressió de les forces del poder i legals? Es fa palesa la necessitat d'expressar que no totes les violències són iguals, per exemple, què en pensem de la violència que sorgeix com a protecció, protesta, reivindicació i supervivència, quan col·lectius i persones són agredides?

També es visualitza que la força de la unió de la ciutadania, quan s'ajunta, fa por i aquesta por es vol controlar a través de la violència. Es podria arribar a dir que la violència pren les velles formes però que el càstig als moviments socials es perfila a cada moment: exemple dels anuncis per buscar persones de la vaga del 29M, des de la Conselleria d'Interior de la Generalitat de Catalunya.

Reprenem una de les aportacions de l'Esther Vivas de nou quan exposava que el 15M ha servit per socialitzar la crítica i la reivindicació contra certs abusos de poder i de corrupció, així com exigir una democràcia basada en la justícia i en els drets socials, així mateix, ens agradaria que el debat sobre violència estigués més present al carrer, per fer arribar a tothom quines són les formes de repressió i de control.

Reflexions generals a tenir en compte

S'ha parlat de la població en situació molt vulnerable que representa el 14% i que no participa dels espais de participació, ni de velles organitzacions, ni de nous moviments. La seva situació és molt fràgil.

Insistim en el fet que els nous moviments socials han servit per socialitzar la consciència social de la injustícia, s'ha socialitzat tot allò que abans només era de segons quines capes de la societat civil o de determinades classes socials.

Es fa l'incís que més que una crisi és un canvi de paradigma, o com exposava Joan Subirats a la conferència inaugural de Girona Intercultural ens trobem en un canvi d'època. El canvi de paradigma ens fa buscar i prendre noves formes que estem construint i que estan en procés de definir-se. Aquest procés és i serà lent.

Ens quedaria pendent en aquest debat molts aspectes que no han sorgit per temps, entre els quals, destaquem elements a tenir en compte per complementar el debat:

Lideratges, autogestió, funció professional (ètica i codi deontològic).

3.2.3. Aportacions

- Treballar per un posicionament ideològic, que parteixi alhora d'un marc teòric, compartit entre els diferents moviments, organitzacions, etc. que tinguin objectius comuns.
- Potenciar l'aliança entre velles i noves formes d'organització social i col·lectiva, buscant allò que les uneix i transformant les dificultats en possibilitats.
- Posicionament clar dels partits polítics d'esquerres
- L'ús de les noves tecnologies pot facilitar en gran mesura la posta en pràctica d'aquesta mobilització.
- En relació a aquestes noves formes, aliances, etc. s'exposa una possible metodologia o estratègia que s'ha utilitzat en mediacions de conflictes bèl·lics i que es basa en trobar-se les parts en espais inesperats. Aquesta podria ser una estratègia per al diàleg i les aliances entre les noves i velles formes d'organització social. Es referencia l'experiència a través dels llibres d'Arnold Mindell ***Sentados en el fuego***, i també ***The Deep Democracy of Open Forums***.
- Una altra referència que es recomana és el llibre ***How to be free***, de Tom Hodgkinson.

3.3. Grup 3: La intervenció professional

El sector de professionals que treballen amb persones està abocat a tenir cada vegada menys temps per fer més feina. Mentre augmenta la quantitat de casos a atendre, disminueix la dedicació que es pot fer a les persones i a les famílies. No obstant, la responsabilitat i voluntat de transformació de la situació actual és més necessària que mai. Calen projectes amb cara i ulls que siguin realment útils i parteixin d'una fonamentació teòrica i un posicionament ètic clars a la vegada que prou ben estructurats per a què s'enriqueixin de la pràctica quotidiana per respondre a les necessitats del moment de forma àgil.

Què podem fer des del nostre àmbit professional davant la situació actual? Quin paper juguen el compromís personal i la ètica professional per aconseguir els canvis socials necessaris per sortir de la crisi? Cal trencar amb la relació tradicional entre el professional i l'usuari per generar noves formes d'interacció? La importància de professionals i entitats en xarxa.

3.3.1. Introducció

“Busquem “solucions biogràfiques a les contradiccions sistèmiques?”
(Beck, U. (1998) La sociedad del riesgo. Hacia una nueva modernidad. Barcelona: Paidós)

La introducció al debat es planteja a partir d'una breu exposició d'elements de context que influeixen i condicionen en gran mesura la intervenció social actual. Els elements assenyalats són:

- Retallades que incideixen en el desmantellament de “allò públic” i la desaparició de l'Estat del Benestar, concebut com a garant de drets socials bàsics, regulador i minimitzador de front les desigualtats que genera el mercat.
- Privatització progressiva de la política social, a través de la externalització en empreses, fundacions, tercer sector social, ...
- Emergència de nous moviments socials i propostes ciutadanes que ofereixen respostes a noves necessitats i demandes socials (15 M, PAH, ...)
- Realitats socioeconòmiques concretes derivades de l'increment general de l'atur, cronificació, destacant el 50% d'atur juvenil. El treball ja no compleix la funció d'eix de posicionament social, ni d'accés a altres recursos i serveis (seguretat social, assistència sanitària, pensions contributives,...). Cada cop més la situació majoritària és de no treball i per tant, de no ingressos:
 - o Alts nivells d'endeutament familiar al qual no s'hi pot fer front.
 - o Increment de la demanda de subsidis i rendes mínimes
 - o Increment i extensió de la pobresa
 - o Disminució de programes i polítiques socials, socio-educatives, d'inserció laboral, ...
- Noves retòriques i discursos al voltant de la política social i la intervenció social, exemplificades en la campanya de la Marató contra la pobresa: beneficiència i caritat, el centre del problema són les persones en un sentit individualista i culpabilitzador i no els recursos, abandó de la responsabilitat de l'administració pública en la garantia de drets bàsics, incorporació del món privat-mercantil en la gestió de la política social, ...

En definitiva, el context actual ofereix un escenari on el concepte de DRET i el seu exercici, bases de la intervenció social, educativa, sanitària,... estan en perill.

Un cop presentats els elements de context, s'introdueixen un seguit de qüestions, preguntes, interrogants en tres direccions:

La intervenció professional: ha de complir una funció amortidora, de contenció? Ha d'afavorir la pau social en un context profundament desigual i de gran violència estructural?

Com diu Àlvarez-Uría “la ambigüedad constitutiva y constituyente del trabajo social: tiene que promover el cambio pero sin alterar el orden”?

El paper de les entitats del tercer sector social: ha de ser un paper substitutori de les funcions de l'Estat del Benestar? Han de buscar perpetuar-se inclús fent renúncies ètico-ideològiques? Com posicionar-se en un escenari on hi ha empreses multinacionals oferint serveis i productes socials? Grans fundacions privades són avui en dia les que ofereixen finançament a projectes socials, com ens posicionem?

El rol professional: com és la relació professional-usuari? Com participem d'aquestes noves retòriques i polítiques que individualitzen problemes col·lectius, que culpabilitzen, que humilien?

Com es gestiona la “por”? la pròpia por, la por dels altres? La por paral·litza?

La idea de l'empoderament de les persones, grups i col·lectius; com a estratègia, com a metodologia. No és en el fons una opció subsidiària de l'absència de polítiques, recursos i responsabilitat públics davant determinades situacions? (quan no queda res, sempre queda empoderar-nos).

Com a professionals, com gestionem el poder que tenim? com ens relacionem amb el poder de les institucions?

Com es gestiona el compromís ètico-polític, d'acord amb les limitacions que es poden tenir? Té conseqüències ser coherent?

Tenim opcions de desobediència? Què hi ha el l'espai de la desobediència?

3.3.2. Principals temes tractats

Arran de les primeres intervencions dels participants, es fa la proposta de debatre el tema principal organitzant-se en dos grups petits que analitzaran i faran propostes al seu torn.

Subgrup sobre Entitats del Tercer Sector

Lluny de pensar que les entitats del tercer sector nascudes de la societat civil i arrelades desapareixeran, cal fer una reinvençió, destacant els valors afegits que tenen. Aquesta reinvençió passa per:

- a) **Un enfortiment de la incidència política de les entitats**, sobretot per part de les entitats de segon nivell.
- b) **Una revisió del treball en xarxa**, que passa per no confondre “coordinació entre entitats” i “treball en xarxa”. I un treball en xarxa que va més enllà de les entitats pròpiament dites, sinó que ha d'incloure l'administració local, és a dir, l'ajuntament o

consell comarcal (que cedeix poder en el cas que hi hagi certes externalitzacions, per exemple en la “codefinició” concreta de l’encàrrec).

En aquest treball en xarxa, el model que es proposa és el del partenariat, com una cooperació on es defineixen prèviament els lideratges, es realitza una planificació conjunta i, sobretot, es parteix d’una visió conjunta sobre la problemàtica, la necessitat a atendre i els models teòrics d’intervenció.

Una altra manera de fer treball en xarxa es basa en la capacitat de transformació social. Aquí cal tenir en compte que mentre la incidència política i legal cal fer-la per part de les entitats, l’empoderament de les persones (entesa per igual com a més competències alhora que més consciència social) cal activar-la des de la intervenció professional que es fa des d’aquestes entitats.

En la relació amb els moviments socials actuals (15M, PAH, etc.) no hi ha una coincidència de lògiques (les entitats fan acció social professionalitzada, els moviments són plataformes de reivindicació, denúncia, propostes, etc.) i un treball en xarxa. Més aviat hi ha coincidència en les finalitats últimes i pel fet que algunes persones que treballen en el tercer sector han estat i són actives en aquests moviments.

- c) **La garantia de la qualitat de l’acció**, que és definida per una organització, un model teòric, una eficiència, una revisió a fons de l’acció, una autoreflexió sobre les actituds i valors dels professionals i de les estratègies, etc. Això, tanmateix, demana temps, temps que és poc valorat (menys encara econòmicament), ja que s’insisteix sobretot en l’atenció directa, que té el perill de caure en l’activisme i el fer per fer.

Dit tot això, cal remarcar que les entitats del tercer sector no són totes iguals: mentre que algunes parteixen de plantejaments, supòsits, defensa de drets, actuació tendent a l’atenció a les persones etc., hi ha entitats que es defineixen exclusivament per fer una prestació de serveis: no defensen ni drets, ni professionalització, ni qualitat.

Subgrup sobre el rol professional

Els participants fan palesa la diferència de treballar des de l’àmbit privat (entitats sense ànim de lucre) o l’administració pública; tot i que els professionals poden compartir fins últims. Tots estem treballant al servei de la ciutadania, i no tant dels polítics, tan des de l’àmbit públic com del privat. Fins i tot dins el propi Tercer Sector hi ha una diversitat interna d’opcions de treball i cadascuna s’expressa en funció de la major o menor pressió institucional cap a l’administració pública. D’altra banda, i en el nivell del propi professional hi ha opcions en que queda més integrada la ideologia i la praxis del professional i hi ha professionals que “segregen” la seva ideologia personal d’allò que fan en l’àmbit estrictament de la intervenció.

La majoria dels participants expressen la dificultat de treballar en el context actual, per la fortíssima pressió de cercar solucions i respostes en el dia a dia. Es troba a faltar espais per pensar sobre la pròpia intervenció quotidiana, tan a nivell de professional individual com en els

equips de treball. Hi ha molta necessitat de disposar d'aquests espais. Són més necessaris que mai.

Els professionals tenen la necessitat, però també la responsabilitat de traslladar, tan als polítics com a la ciutadania la gravetat dels fets que vivim en la nostra pròpia parcel·la de treball. Cal pensar molt bé quines són les formes més adients, alhora que incidents, per exercitar aquesta responsabilitat.

Els participants expressen la preocupació de no tenir solucions als problemes que planteja la ciutadania, amb qui s'afronten diàriament, i es reflexiona sobre si la resposta ha de ser honesta tot i transferir desesperança o, en últim terme, quin ha de ser el contingut d'aquesta resposta del professional. Es vol remarcar el sentiment d'impotència quan li has de dir clarament a un usuari quin és el límit de recursos que pots oferir.

Els professionals del subgrup fan atenció sobre la dependència de qui treballa en el Tercer Sector social cap a les subvencions públiques o privades (obra social i altres). Això posa en evidència que cal obrir nous camins que, fins ara, no ens havíem aventurat a explorar. Ara, davant de la crisi de finançament de projectes i intervencions, ens cal cercar-los i dur-los a terme.

Es troba a faltar un posicionament clar de la gran majoria dels col·legis professionals (fent una excepció en relació al Col·legi de Metges de Catalunya). Els professionals col·legiats lamenten aquesta absència en un moment cabdal per fer visibles les necessitats i les desigualtats socials i denunciar-les.

Es sent preocupació per les actituds autoritàries i coercitives dels responsables de molts serveis d'atenció a les persones. El professional està tan sota pressió dins les organitzacions que sovint són exclosos o expulsats els qui presenten una visió més crítica amb les accions polítiques o de departament. Davant d'això els professionals s'interroguen quan s'ha de posar el punt final. La democràcia en el si de les entitats i institucions socials també preocupa i es un tema a reflexionar.

La ciutadania ha entrat en un procés silenciós i silenciats d'acceptar el cofinançament dels serveis públics. D'altra banda, es constata que els professionals treballem a un alt nivell productiu, resolent urgències i situacions greus i punyents, però sense el concurs dels mateixos recursos i sobrepasant les línies de la precarietat. Respecte a tots dos fets es considera ben greu que es "normalitzin", que s'integrin com un fet justificable. I a nivell ètic, es planteja un fort dubte: hem d'amagar els professionals les greus mancances de l'administració actual? Ens fem ressò de la proposta llançada per Xavier Bonal de preservar la professionalitat dels equips tècnics de l'administració pública, seguint el model nordeuropeu, que no prescindeix dels bons planificadors i tècnics socials independentment del canvi polític. Al nostre país molts equips tècnics s'han de sotmetre a la "confiança" del polític.

Com a professionals hem d'obrir espais pel canvi social, però alguna participant recalca que per contribuir a la transformació social no cal posicionar-se només des del treball assalariat. Altres participants posen l'accent en la responsabilitat del professional a l'hora d'implicar i mobilitzar l'usuari en la seva pròpia situació (empoderament).

Altres fets remarcats pel subgrup: la precarietat no ens ha de servir d'excusa als professionals per fer-ho millor o pitjor. Hi ha companys, en els diferents sectors d'atenció a les persones, que fan de les retallades a les polítiques públiques la coartada a la seva mala praxis. En un altre pol de la reflexió es diu que tenim l'Estat del Benestar dels anys '80, molt incomplet encara i amb un desplegament insuficient, i en aquesta situació ha esdevingut la crisi econòmica. Tot això mena de nou a replantejar-se el rol professional i el paper dels polítics. Una última recomanació i reflexió és la de ser més honestos amb els límits dels nostres serveis i en relació als propis companys de treball ser honestos en relació als límits de la nostra pròpia tasca, i a la ideologia dels nostres projectes.

3.3.3. Aportacions

- Hi ha coincidència entre els dos subgrups sobre la complexitat de la situació actual i de la seva previsible llarga durada i de que cal repensar / reinventar tant les entitats, com el que estem fent com a professionals per afrontar aquesta etapa. Es constata que queda molt per fer.
- En etapes difícils anteriors, el treball des de lo col·lectiu, ha estat fonamental i decisiu, ara cal valorar la importància de fer aliances entre entitats. Es comenta que això suposa fer una aprenentatge, pot ser que els temps d'abundància econòmica, hagin generat conductes d'aburguesament, de "desideologització" també dels professionals. Ara tothom sembla estar "aturat".
- Es proposa, respecte del tercer sector, treballar junts compactant les petites experiències perquè hi hagi més impacte, anar junts suposarà més força a l'hora de fer pressió. Darrera de tot el que està passant hi ha pèrdua de drets universals, que ha costat molt de temps aconseguir, pels quals molta gent ha lluitat. Aquests drets només poder ser reivindicables, si anem junts en plataformes de tercer sector. Fins ara la denuncia des d'aquestes plataformes s'ha trobat tímida. Cal implicar-se més en les denúncies. El decret i les normatives van responen a uns interessos que no solen ser els dels ciutadans i de les necessitats reals.
- Es fa la reflexió de quin ha de ser el paper com a professionals a l'hora de denunciar. Cal pensar com s'han de fer visibles els problemes, com fer-los arribar als responsables, a l'opinió pública. Es poden evitar dintre d'aquest procés les represàlies per evitar perdre professionals i energia? Quines solucions tenim per modificar el context actual? Quines alternatives?

3.4. Posada en comú grups de treball

L'objectiu de la posada en comú de la tarda és detectar quins elements ens poden ajudar a avançar plegats, des dels diferents grups de treball.

Des del grup de treball “El sentit de lo públic” s’ha parlat de la necessitat de democratització i universalització dels drets bàsics, com la salut, l’educació, l’habitatge, etc. perquè arribin a tothom en les mateixes condicions. Això és imprescindible i no es pot recular en aquest sentit.

Però cal lluitar per aconseguir-ho, ja que d’entrada s’està perdent tot el que s’havia aconseguit.

El sentit de lo públic és el conjunt de drets i llibertats, però també els sistemes que ho fan possible. Quins sistemes ho fan possible? Els drets socials, per exemple, els fan possibles; els sistemes universals, dirigits a tothom. Ara el sistema de drets es fragmenta, queda en qüestió. Què significa defensar lo públic? Defensar els sistemes universals seria això? O bé s’ha de trobar una altra manera? Estem d’acord en la defensa de lo públic, i de l’enfortiment democràtic, i universal i en la noció de dret i de l’estat de benestar.

Des del grup “Com reestructurar la dinamització social” es considera que les organitzacions tradicionals tenen els seus límits i per això surten altres moviments, per donar noves respostes. Cal trobar maneres de sumar ambdues iniciatives, de crear aliances.

Des del grup sobre “La intervenció professional” s’estava d’acord en què no pot haver-hi neutralitat. Cal la implicació professional per diferenciar allò urgent d’allò important. No ens podem quedar en les urgències i prou. S’ha plantejat també quin paper juguen en això els col·legis professionals. Cal prendre postures també des d’aquestes institucions.

Hi ha una clara manca de temps per coordinar-se i fer xarxa, tan entre usuaris, com entre professionals. Es fa la feina de forma molt individual. La lluita professional hauria d’anar més enllà, potser passant per la lluita civil. El mateix que pot passar als usuaris pot passar als professionals.

Algunes persones opinen que la Constitució està en risc. Hi ha la necessitat de compartir i anar sumant, anar trobant vincles entre diferents persones i moviments o organitzacions. S’està posant en risc la democràcia. S’està posant en risc una estructura de drets que s’havia aconseguit. Potser cal assegurar la Constitució, assegurant els continguts bàsics del text.

S’utilitzen criteris privats per qüestions públiques. I el discurs de la dreta l’adopten les esquerres. Entenem per lo públic tot allò que hi ha al nostre voltant... els espais públics també (parcs, carrer, etc.).

En el cas de la defensa de lo públic no hi ha matisos. Cal defensar-ho. Com podem donar més pes a la denúncia pública? Com poden repensar i reinventar-nos? Com superem la lògica de l’individualisme?

Veiem la necessitat de continuar-nos trobant per definir el com fem tot això.

La ideologia de què hem de ser eficaços i eficients és la ideologia neoliberal i ens desvia cap a què tot estigui controlat i ordenat, i deixa de banda allò fonamental que és la nostra filosofia, la reflexió.

Hi ha unes organitzacions velles i noves. Cal utilitzar-les? Els professionals compromesos hem d'utilitzar les organitzacions professionals, ja siguin noves o velles. Els nous moviments plantegen quelcom innovador? Són útils les vagues? I les acampades?

El que ens uneix és la defensa de lo públic. Però no som els únics que parlem d'això. Hi ha moltes associacions. Ahir es va presentar la xarxa d'innovació pública a Girona. Una possibilitat podria ser que en tornar de vacances cadascú hagués entrat en contacte amb aquelles entitats, persones, etc. que ja estan creant xarxa. Qualsevol grup, moviment que parli d'aquests temes ha de tenir contra arguments per allò que ens estan dient des de la política.

Respecte els serveis universals i públics cal generositat. Afegim-hi el tema de la corresponsabilitat social, de què la gent participi més en les accions que es fan dia a dia.

La recerca d'alternatives davant la crisi democràtica: seria bo interpel·lar aquells agents que tenen potestat, per exemple, per impugnar una proposta de privatització de serveis socials. Això ho poden fer els col·legis professionals i no ho estem utilitzant. Hi ha una normativa aprovada de què pot fer cada figura professional, per exemple, hi ha coses que un integrador no pot fer, o una infermera no pot fer, sinó que és obligat que la facin educadors o metges, i això no s'està respectant. Ja hi ha alguns canals que funcionen i s'han de potenciar.

Arcadi Oliveres, com dèiem al principi diu que per superar la crisi cal ***fer-ho junts i sense por.***

DECÀLEG

Fòrum sobre Inclusió social i ciutadania 2012:

Construint respostes

Reflexió i debat entorn la fragmentació social i la política pública

4. Decàleg Fòrum sobre Inclusió social i ciutadania 2012: Construint respostes. Reflexió i debat entorn la fragmentació social i la política pública

1. Defensem els serveis públics, perquè són garanties de universalitat i d'igualtat d'oportunitats dels drets reconeguts a la educació, a la salut, als serveis socials, a les prestacions socials, a l'habitatge, etc. Defensem un estat de benestar i no una societat de benestar.
2. Defensem la gestió pública dels serveis, que ha de basar-se en el reconeixement de drets i no en la recerca de beneficis privats. El model d'aquesta gestió ha d'incloure la cogestió, la participació de les persones ateses i llur corresponsabilització; ha de defugir de la beneficiència
3. La capacitat de resposta als discursos de base neoliberals dominants i en la recerca globals d'alternatives portarà a un enfortiment democràtic. Cal estar sometents a la retallada de drets democràtics.
4. La complementarietat, complicitat i lligams han de dibuixar el marc d'aliances entre les noves i les antigues formes d'organització i de mobilització social: reconeixent el paper de les antigues i mirant les aportacions de les noves. L'objectiu comú és la socialització de la consciència social de la injustícia
5. Cal reforçar el compromís ètic i deontològic del professional en relació a les persones ateses i en el reforçament de canvis interns en les institucions i entitats. Tenir temps per pensar en la tasca que es desenvolupa esdevé bàsic per aquest propòsit.
6. La funció de mobilització del professional amb les persones és primordial. L'empoderament i la conscienciació del risc de retallada de drets esdevenen claus.
7. Les estratègies de denúncia pública que afecten a les situacions personals, familiars i comunitàries esdevenen una forma de actuació en la consciència col·lectiva
8. El tercer sector ha de recuperar el valor comunitari i participatiu i deixar de banda certs enfocaments individualistes.
9. igualment, les entitats i les institucions han de guanyar en democràcia interna i en la participació de les persones que hi treballen.
10. La superació de la por al poder passa fent un full de ruta comú, construint respostes i passant a l'acció. Això passa per impulsar formes de resistència i resiliència.

5. Consell assessor 2012

Aureli Álvarez (CCOO), Josep Anguera (Departament Economia UdG), Narcís Badosa (Ajuntament de Girona), Núria Balliu (Fundació SER.GI), Josep Manel Barbero (Facultat Educació i Psicologia UdG), Xavier Besalú (GRAMC; Facultat Educació i Psicologia UdG), Pere Cortada (Direcció General per a la Immigració), Dori Espeso (CSMIJ Santa Caterina), Judit Font (Grau de Treball Social UdG), Anna Nouguet (Fundació OSCOBE), Sebas Parra, Montse Pasquina (Coordinadora del PIAM de l'Ajuntament de Salt), Bru Pellissa (Fundació SER.GI), Lluís Puigdemont (Càrites Diocesana), Albert Quintana (Fundació SER.GI), María Sales (Fundació SER.GI), Marta Serra, Moustafa S'haimi, Núria Terés (Ajuntament de Girona).

6. Participants 2012

Joaquim Aiguabella Canalias, Investigador Ciències Socials

Aureli Alvarez Villa, Formador/sindicalista, CCOO

Cristina Andreu Displàs

Narcís Badosa Sala, Coordinació projectes de participació, Ajuntament de Girona

Rosa Balaguer Bueno, Directora General, Casal dels Infants / Acció Social als Barris

Josep Manel Barbero García, Professor Universitari, Facultat d'educació i psicologia UdG

Xavier Besalú Costa, Professor Universitari, GRAMC

Xavier Bonal Sarró, Sociòleg, UAB

Mireia Bou Blanco, Educadora Social, Fundació SER.GI

Àngels Camós Plana, Treballadora Social, Càritas Diocesana de Girona

Miquel Angel Carballo Rodriguez, Educador Social, Fundació SER.GI

Eduard Carrera Fossas, Economista, Consorci d'acció Social de la Garrotxa

Xavier Casademont Falguera, Tècnic d'Immigració, Consorci Acció Social de la Garrotxa + UdG

Gemma Clapés Badia, Pedagoga, Fundació SER.GI

Dolors Corominas Vilalta, Cordinació del Servei de Salut Internacional i Comunitària de L'IAS (Institut d'Assistència Sanitària)

Pere Cortada Hortalà, Tècnic Polítiques Migratòries, Direcció General d'Immigració

Carles Diaz Callejo, Tècnic Inclusió Social, Consorci de Benestar Social del Ripollès

Dori Espeso Montagud, Psiquiatra, CSMIJ - IAS Girona

Anna Extremera Venzal, Directiva Politiques Socials, Ajuntament de Lloret de Mar

M. Esperança Figa Sastregener, Psicòloga

Judit Font Redolad, Professora Associada Udg, Tècnica de l'associació Vincle, Projecte dones i veïnatge

Päivi Garriga Tella, Educadora Social, Fundació SER.GI

Josep M. Gratacós Guillén, Educador de Secundària, Departament d'Ensenyament

Ferran López Corbella, Educador Social, Casal dels Infants

Anna Lòpez Carbonell, Professora, CCOO

Joaquim Martí Colomer, Infermer

Oscar Martínez Grados, Treballador Social, Ajuntament de Girona

Núria Martorell Fernandez, Psicòloga terapeuta

Lluís Mas Alcázar, Director Tècnic

Elena Masanas Alelí, Responsable de l'àrea d'atenció a la comunitat, Consorci d'Acció Social de la Garrotxa

Laura Masferrer Mascort, Directora Gestió Econòmica, Fundació SER.GI

Marta Padrós Coll, Tècnica de Normalització Lingüística, Consorci per a la Normalització Lingüística

Wilder Palacio Pineda, Estudiant

Lydia Paredes Navarro, Treballadora Social, Fundació SER.GI

Pilar Parra Meño, Enfermera

Eugènia Pascual Puig, Plataforma d'Afectats per la Hipoteca

Emili Puig, Professor Secundària Intervenció sociocomunitària Institut Montilivi, Professor associat UdG Facultat d'Educació i Psicologia

Lluís Puigdemont Reverter, Tècnic Càritas
Anna Pujol Villarroya, Facilitadora Siròukura
Albert Quintana Oliveras, Professor Secundària, Fundació SER.GI
Bernat Quintana Terés, Estudiant Treball Social (UB)
Flora Ridaura Isern, Coordinadora Programa Habitatge, Càritas Diocesana Girona
Eva Rigau Bruguier, Professora Secundària, Institut Montilivi
Verònica Rincón Campos, Tècnica acollida, Fundació SER.GI
Victòria Rodríguez Castán, Tècnica d'educació Ajuntament Girona, Col·legi Pedagogs de Catalunya.
Nuri Roig Martínez, Tècnica de Normalització Lingüística, CPNL
Yasser Saadounne, Cuiner, CCOO
Carles Serra Coll, Secretari Tècnic Coodinadora ONG's
Carles Serra Salamé, Professor Pedagogia UdG
Marta Serra Oliveras, Educadora Social, Ajuntament de Salt
Natalia Sin Bestregui, Tècnica de Desenvolupament Comunitari, Fundació SER.GI
Itziar Tanco Echeverria, Tècnica de Polítiques Migratòries, Pla Acollida Llagostera
Núria Terés Bonet, Àrea Educació, Ajuntament de Girona, ICV
Marina Valladares Gay, Educadora Social, Fundació SER.GI
Xavier Ventura Salvador, Educador Social
Núria Villena Tudela, Sociòloga i Traductora
Karina Viñas Viñals, Psicòloga
Xavier Xarbau Adrobau, Mediator Comunitari, Associació Vincle
Sergi Yanes Torrado, Tècnic Comunitari, Casal dels Infants
Erika Zárate Marchese, Educadora Social